

Att synliggöra praktiskt yrkeskunnande

Studier om handledningssamtal med digitala observationsunderlag (MOSO)

Jaana Nehez: Fil dr i pedagogiskt arbete, lektor vid Högskolan i Halmstad och Helsingborgs Stad

Studiernas generella kontext

- VFU i form av övningsskolor (koncentration, kompetens, samverkan)
- VFU baserad på koncentration har ställt höga krav på skolors kompetens och högskolans förmåga till utforma VFU i samverkan
- MOSO för observation och handledning

Forts. Studiernas generella kontext

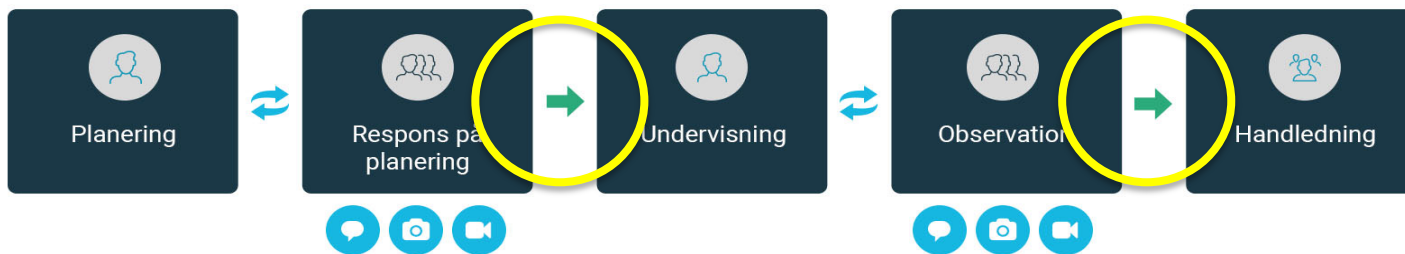
- Tidigare studie om hur MOSO kan påverka lärarstudenters deltagande i handledning (enkäter och intervjuer)
- Tidigare kunskap om vad som kan synliggöras genom att också studera faktiska handledningspraktiker (observationer)
- Samverkan under pandemin

Drivkraft för kollegialt lärande:
Observationer med MOSO och kritiska vänner
Fem undersökningar om att göra skillnad för elever

Redaktörer:
Ann-Christine Wennergen & Jaana Niehez

Jag gör ofta det jag inte kan för då lär jag mig något nytt.

(Picasso)

Studier baserade på handledningspraktiker

- Handledningssamtal med lärarstudenter, handledare och lärare från högskolan
- Studie 1: generera kunskap om digitala trepartssamtal för utveckling av lärarstudenters praktiska yrkeskunnande
- Studie 2: utveckla kunskap om ledarrollen i trepartssamtal

2023, vol. 8, s.3703
boap.uib.no/index.php/nordvei

Trepartssamtal med digitala observationsunderlag – en framgångsfaktor för lärarstudenters deltagande och resonemang

Ann-Christine Wennergren^{1*}, Jaana Nehez², Caroline Nagy², Henrietta C. Godolakis¹, Linda Nilsson³, Frida Wirén³

¹ Högskolan i Halmstad, Sverige

² Göteborgs Universitet, Sverige

* Correspondence: Anki.Wannergren@hh.se

Abstrakt

Syftet med studien var att generera kunskap om digitala trepartssamtal för utveckling av lärarstudenters praktiska yrkeskunnande. Vi har undersökt vad som kännetecknar lärarstudenters resonemang om sin undervisning i trepartssamtal. Studien genomfördes under studenters sista period av verksamhetsförlagd utbildning där ett nytt distanskoncept för trepartssamtal prövades. Analysen av 16 samtal, vilka baserades på digitala observationsunderlag, visar att merparten av deltagarna hade granskat och reflekterat över underlagen, att studenten fick stort talutrymme och att några av egen kraft förde utvecklade resonemang om sin undervisning. Tre teman kunde urskiljas: studenter motiverar sina didaktiska val, studenter ger olika handlingsalternativ och studenter identifierar konsekvenser för eleverna. Vi konstaterar att det finns ett samband mellan kvaliteten i studenters resonemang över sin undervisning, delade observationsunderlag samt utrymme i tid mellan observation och handling. Det implicerar att de flesta observationsunderlag innehöll tillräcklig god kvalitet för att kunna resonera över undervisning som legitima deltagare.

Keywords: Digitala samtal, förberedelse, handledning, kedjade resonemang, legitima deltagare, verksamhetsförlagd utbildning

Abstract

The purpose of this study was to generate knowledge about digital triadic conversations for the development of student teachers' practical professional skills. The study was conducted in a distance context for triadic supervision during the final practicum period for student teachers. The analysis of 16 conversations showed that most students had processed the observation documentation, that the students became legitimate participants in the conversations and was given a considerable time to speak. Three themes were identified: students justified their teaching choices, they provided different courses of action, and they identified consequences for their pupils. We found a relation between

Published: 31.03.2023

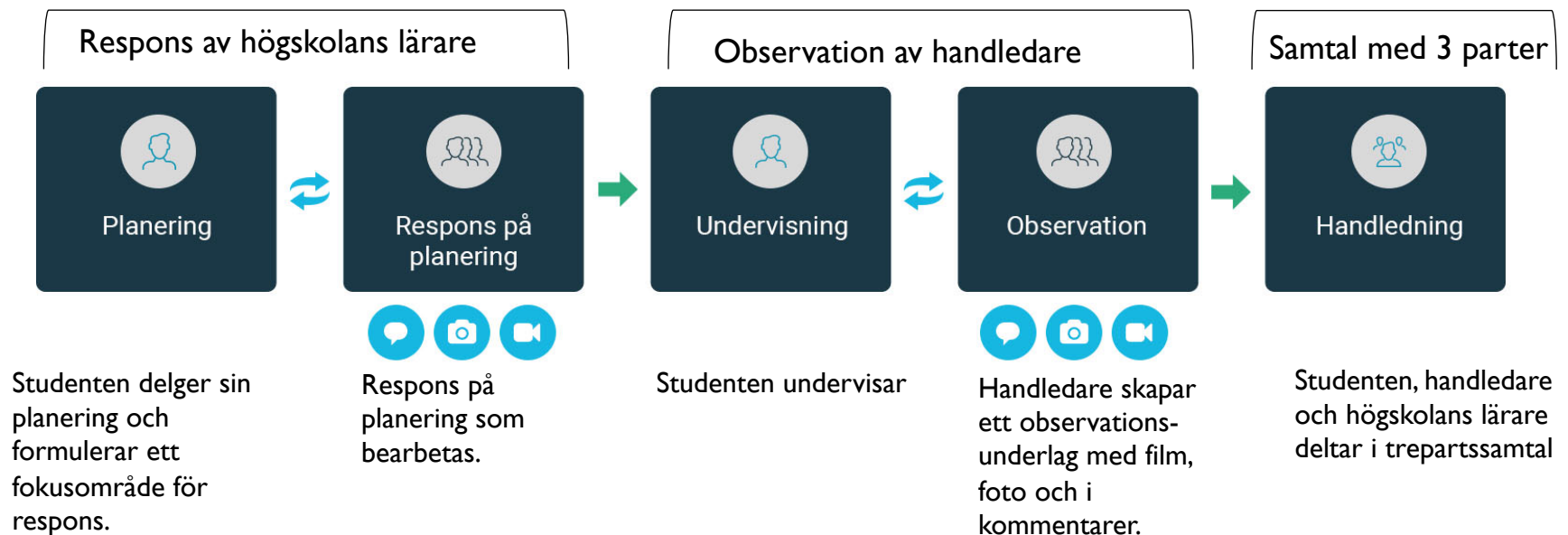
Nordisk tidsskrift i veiledningspedagogikk © 2023 The author(s)

This is an open access article distributed under the terms of the [Creative Commons Attribution License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

DOI: <https://doi.org/10.15845/nv.v8i1.3703>

Studiernas specifika kontext

- Genomförande på distans baserat på digitala observationsunderlag
- Data: 40 inspelade trepartssamtal som leds av åtta högskolelärare under grundläraarstudentens sista VFU-period

De digitala observationsunderlagen

Skapades av handledaren och bestod vanligtvis av:

- 6-8 korta filmklipp med fokus på studentens undervisning (ofta inledning och avslut av lektionen)
- 5-6 fotografier (ofta på arbetsuppgifter som elever producerat)
- 10-15 skriftliga reflektioner eller frågor från handledaren

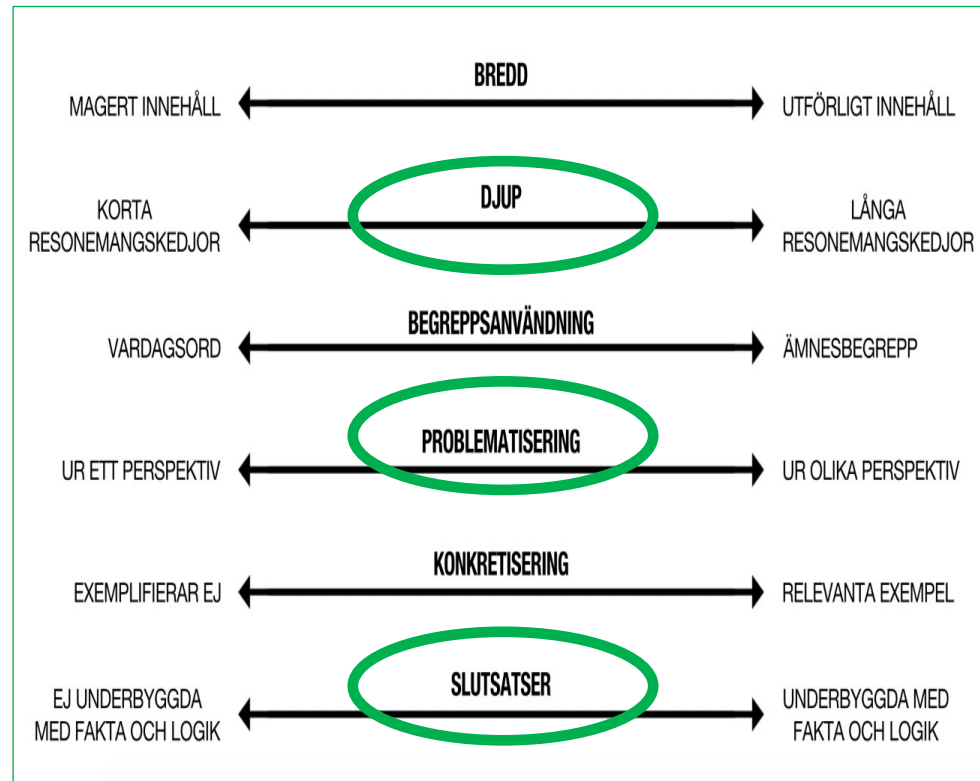
Användes på olika sätt före, under och efter samtalet

- För att förbereda samtalet
- Som påminnelse under samtalet
- För den slutliga bedömningen

.

Studie I – studenter praktiska yrkeskunnande

- Studenter visade sitt praktiska yrkeskunnande genom utvecklade resonemang över sin undervisning: ”Reflection on action”
- Studenter problematiserade undervisning ur olika perspektiv och drog slutsatser
- Studenter kunde länka samman resonemang om motiveringar av didaktiska val, handlingsalternativ och konsekvenser för eleverna

(Wall & Lundgren, 2014)

Exempel: Student som problematiserar ur olika perspektiv och drar en slutsats

Eget ställningstagande om didaktiskt val

- Jag vill inte att det ska bli tydligt att nu gjorde någon elev fel och då kanske jag försöker släta över det, men å andra sidan tänker jag att det är viktigt att visa att man kan lära sig av att någon svarar fel att det behöver i sig inte vara något dåligt.

Motivering av didaktiskt val

- Det kan bli väldigt lärorikt för alla att någon svarar fel. Och om någon har missuppfattningen att tyngdpunkt och tyngdkraft är samma sak då behöver vi ju reda ut det.

Handlingsalternativ och konsekvenser för eleverna

- Jag hade kunnat involvera eleverna lite till med hur tänkte ni när ni resonerade fram till detta. Då hade de själva fått sätta ord på det istället för att jag som lärare kanske bara sa; nej men. Det är möjligt att de själva hade märkt att det inte stämde. Så det hade jag kunnat göra annorlunda. Då hade eleverna ändå fått prata om sin kunskap och då hade det kunnat visa att de vet vad det betyder men använde fel begrepp (samtal II).

Studie 2: Samtalsledarstrategier

Utforskande samtalsstrategier

- Reflekerande strategi
- Experimenterande strategi

- Praktiskt yrkeskunnande synliggörs i hög grad

Exempel

Reflekerande strategi

Jag skulle vilja fråga hur man sätter ihop pären hur de ska jobba, definitivt ett sätt att stötta även om det är du som står för stöttnigen. Har ni resonerat kring det, det kan ju vara svårt?

Experimenterande strategi

Men jag vill stanna kvar i [samtals-]övningen och se om du hänger med mig på ett alternativt sätt att se på [den] om du hade velat använda [den] som inspiration till fabler. Vad hade kunnat ställa för fråga då eller finns det några andra frågor att ställa som mer handlar om inspiration än den fråga du ställde? Nu förstår jag att du hade ett syfte med det men om du vill vara med i resonemanget bara.

Studie 2: Samtalsledarstrategier

Exempel

Informationssökande

Du visar ju på tavlan [under] genomgången hur det ska se ut under dagen. Du använder ju tavlan som ett pedagogiskt redskap för (...) barnen som (...) en stöttning att se vad som kommer att hända och det är ju jättebra. Fanns det någon gång under lektionen något tillfälle där du visade mål och syftet med just den här lektionen?

Korrigerande strategi

Jag bara tänker att om du säger så, att jag hoppas att ni har lärt er någonting nytt idag, så är ju risken att man inte riktigt får de svaren som man önskar sig. Nej, jag har inte lärt mig något.

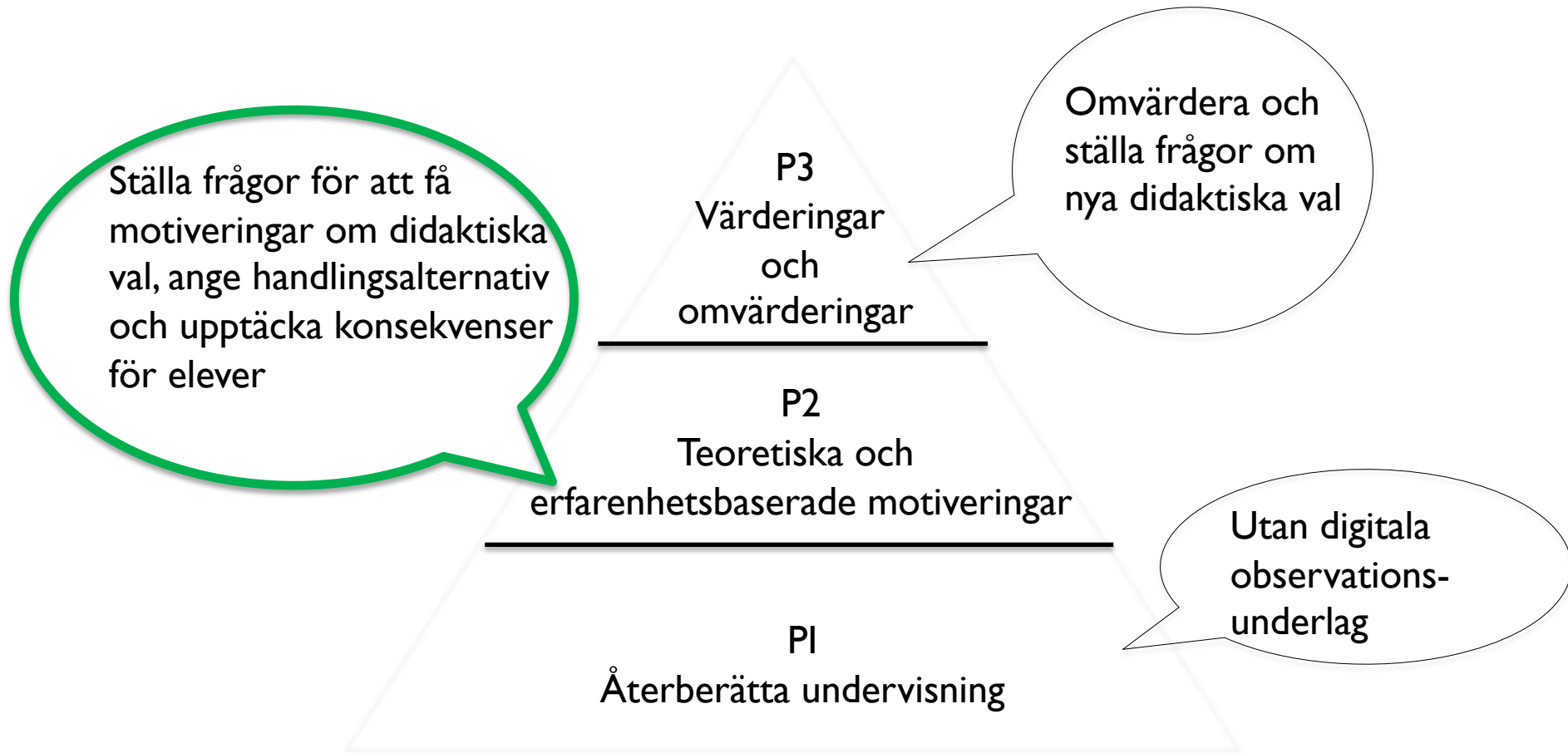
Disciplinerande samtalsstrategier

- Informationssökande strategi
- Korrigerande strategi

- Praktiskt yrkeskunnande synliggörs i låg grad

Studie 1 och 2: Samtalskompetens för en likvärdig utbildning (jfr Handal & Lauvås, 2000)

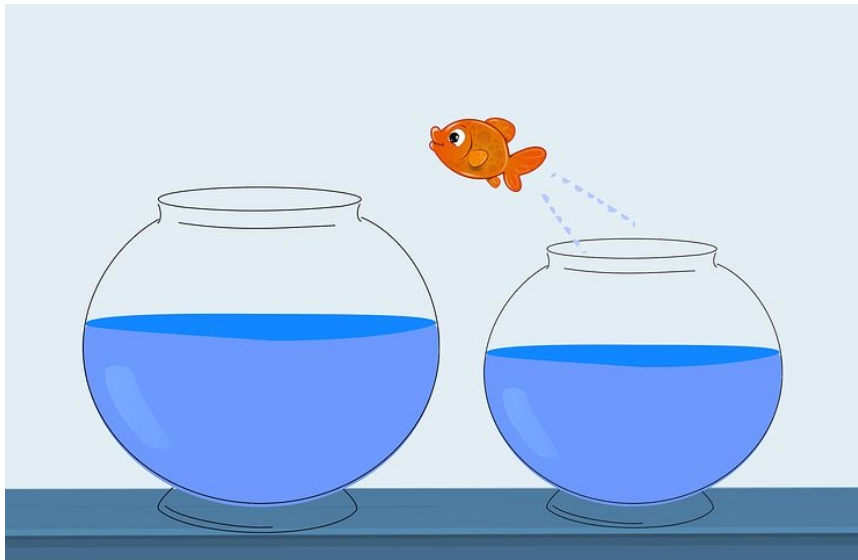

Övergripande slutsatser studie 1 och 2

Observationsunderlag och samtalsledarens kompetens är avgörande för utveckling av praktiskt yrkeskunnande

- Delade observationsunderlag möjliggör för studenten att delta som aktör och sätta ord på sitt praktiskt yrkeskunnande
- Tid att förbereda samtal får avgörande betydelse för studenters möjligheter att synliggöra sitt praktiska yrkeskunnande
- Utforskande samtalsstrategier möjliggör för studenter att visa sitt praktiska yrkeskunnande
- Handledarens inledande inramning anger tonen för ett utforskande eller disciplinerande samtal

Professionellt mod underlättar gemensamt och kritiskt utforskande om undervisning

LYCKA TILL MED MOSO!

Jaana.Nehez@hh.se

Anki.Wennergren@hh.se